

Informacja o wynikach projektu Wnioski dla polityki

Tytuł projektu: *Włączenie kwestii mieszkaniowej do polityki społecznej w zakresie opieki długoterminowej: podejście porównawcze*

Projekt finansowany przez **Narodowe Centrum Nauki, 2018/31/D/HS5/01913**

Kierownik projektu: Paweł Łuczak, Katedra Pracy i Polityki Społecznej

Opieka długoterminowa to forma wsparcia dla osób, które ze względu na podeszły wiek, zły stan zdrowia lub niepełnosprawność, wymagają pomocy w wypełnianiu swoich codziennych czynności. Celem opieki długoterminowej jest utrzymanie autonomii i ochrona godności.

Zaspokojenie potrzeb osób starszych w zakresie opieki długoterminowej stanowi poważne wyzwanie dla polityki publicznej, w tym polityki mieszkaniowej, ponieważ większość osób wymagających opieki długoterminowej mieszka w swoich domach lub z członkami rodziny. Rozpatrywanie wzajemnych powiązań między polityką mieszkaniową a opieką długoterminową nie było dotąd przedmiotem wielu badań. W tym projekcie chcieliśmy odpowiedzieć na tę lukę, wskazując na wzajemne powiązania tych dwóch ważnych obszarów. Efektem tego projektu są trzy artykuły, które podsumowujemy poniżej.

W **pierwszym artykule** zbadano, w jaki sposób polityka mieszkaniowa wpływa na realizację konkretnych instrumentów polityki państwa dotyczącej opieki długoterminowej. Badanie to opiera się na analizie porównawczej dwóch starannie wybranych państw: Austrii i Czech. Polityka w zakresie opieki długoterminowej w tych dwóch krajach opiera się na niezwykle podobnych instrumentach, choć wdrażanych w zupełnie różnych kontekstach polityki mieszkaniowej. Ponieważ świadczenia pieniężne w obu krajach prowadzą do podobnych efektów w zakresie zachęcania do opieki nieformalnej świadczonej głównie przez rodziny, analiza miała na celu zrozumienie, w jaki sposób różne polityki mieszkaniowe wpływają na te efekty. Wyniki badania mogą pomóc w opracowaniu polityki opieki długoterminowej tam gdzie, opieka rodzinna pozostaje podstawą opieki długoterminowej, jak chociażby w Polsce. Nasze badanie podkreśla, że polityka opieki długoterminowej powinna uwzględniać sytuację mieszkaniową osób starszych wymagających wsparcia oraz tych osób, które to wsparcie dostarczają. Inaczej trudno będzie zrozumieć dlaczego instrumenty polityki opieki długoterminowej prowadzą do takich, a nie innych efektów.

W **drugim artykule** zbadano czynniki wpływające na niekorzystne warunki mieszkaniowe (deprywacja mieszkaniowa, zbyt duże obciążenie wydatkami mieszkaniowymi, problemy napotymane w najbliższym sąsiedztwie) wśród starszych osób dorosłych mieszkających w jednoosobowych gospodarstwach domowych, które borykają się z ograniczeniami w wykonywaniu codziennych czynności ze względu na stan zdrowia. W analizie wykorzystano zaawansowaną analizę ilościową opartą na zbiorze danych obejmującym 34355 osób starszych z 21 krajów Unii Europejskiej. Wyniki pokazują, w jaki sposób na prawdopodobieństwo doświadczenia złych warunków mieszkaniowych wpływają czynniki indywidualne (np. płeć, wiek, stan cywilny) i kontekstowe, w tym instrumenty polityki mieszkaniowej lub cena mieszkań w danym kraju. Wyniki podkreślają niekorzystną sytuację określonych grup i pokazują wpływ materialnych aspektów zabudowy (np. wielkość mieszkania) wraz z elementami polityki mieszkaniowej, takimi jak regulacje rynku najmu. Wyniki tego badania są ważne ponieważ polityka publiczna w różnych krajach ma na celu promowanie „starzenia się w miejscu zamieszkania”, czyli zdolności osób starszych do pozostania w swoich domach i społecznościach oraz unikania przeprowadzki do domów opieki lub innych placówek opieki tak długo, jak to możliwe.

Co ważne, realizacja koncepcji „starzenia się w miejscu zamieszkania” zależy jednak w dużej mierze od odpowiednich warunków mieszkaniowych osób starszych. Jak pokazują nasze wyniki, wiele starszych osób jednocześnie boryka się z niekorzystnymi warunkami mieszkaniowymi i rosnącymi potrzebami w zakresie opieki. Trzeba zatem wskazać, że dyskusja w życiu społecznym i politycznym często idealizuje koncepcję „starzenie się w miejscu zamieszkania”, pomijając fakt, że osoby starsze nie czują się dobrze pozostając w swoim środowisku domowym czy otoczeniu sąsiedzkim.

W **trzecim artykule** skoncentrowano się na gospodarstwach domowych, które zgłaszają potrzeby w zakresie opieki długoterminowej i jednocześnie mierzą się ze zbyt dużym obciążeniem wydatkami mieszkaniowymi. W badaniu wykorzystano dane pochodzące od 22032 gospodarstw domowych. W analizie rozróżniono sytuacje, w których potrzeby w zakresie opieki długoterminowej są zaspokajane lub pozostają niezaspokojone, w tym przypadki, w których pozostają one niezaspokojone z powodu wysokich kosztów opieki długoterminowej. Wyniki pokazują skalę nakładania się problemów gospodarstw domowych związanych z przystępnością cenową mieszkań oraz ich zdolnością finansową do opłacania usług opiekuńczych.